

Edunvalvonta kunnissa ja hyvinvointialueilla

**Kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvostojen jäsenten Teams-
tapahtuma 12.1.2025 klo 12**

**Erytisasiantuntija Miia Nahkuri
SOSTE**

Esityksen sisältö

- SOSTE tutuksi
- Vaikuttamistyön perusaineekset
- Vaikuttaminen hyvinvointialueella ja paikallisesti

SOSTE

**Yli 250 jäsentä
Yli 70 yhteistyö-
jäsentä
17 verkostoa**

**Vaikuttaja- ja
asiantuntija-
järjestö**

**Valtakunnallisten
sosiaali- ja
terveysjärjestöjen
kattojärjestö**

Vaikuttamistyön perusaineekset

SOSTE

Mielikuva

Todellisuus

Verkostoituminen

Lainsäädäntövaikuttaminen

Budjettivaikuttaminen

Vaikuttaminen yhteiskunnalliseen keskusteluun, medianäkyvyys

Vaalivaikuttaminen

Paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti

Olenneaisinta vaikuttamisessa on
tuntea omat **vahvuudet** ja tietää,
miten ja **missä** asioista päätetään.

Valitse, mihin vaikutat

- Keskeistä on itse tietää mitä tahtoo: tavoitteet syntyvät niistä asioista, joita haluaa edistää.
- Kaikkea ei kannata ajaa. Vaikuttamistyössä on pakko keskittyä ja rajata. Viesti hukkuu, jos tavoitteita on liikaa.
- Olennaista ovat konkreettiset tavoitteet, joihin löytyvät hyvät perustelut.

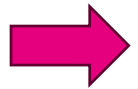

Mitä, missä, milloin

- Tunne poliittinen prosessi ja järjestelmä.
- Ole kartalla siitä, kuka päättää mistäkin ja koska. On ajanhukkaa vaivata vääriä ihmisiä tai oikeita ihmisiä väärään aikaan.
- Tiedä, mistä asioista päätetään kuntatasolla, hyvinvointialueen tasolla ja valtakunnan tasolla.
- Ajoitus on kaiken A ja O. Selvitä, milloin on oikea hetki vaikuttaa. Harvoin ollaan liikkeellä liian aikaisin.

Kiteytä viesti!

- Tarkka tavoite menee parhaiten läpi - jo yksi mieleen jäävä viesti on saavutus!
- Käytä selkeää kieltä.
- Tuo esille konkreettisia esimerkkejä, joiden avulla asiat hahmottuvat paremmin. Erityisesti tarinat jäävät ihmisten mieliin.
- Luvut ja numerot kiinnostavat päättäjiä sekä ratkaisuehdotukset.
- Toisto! Toisto! Toisto!

Kokemustieto on vanhusneuvoston kovinta valuuttaa!

Ole avoin ja toimi läpinäkyvästi

- Ole avoin ja rehellinen: kerro, ketä edustat, keitä olet jo tavannut tai aiot tavata asian tiimoilta.
- Avoimuus luo vankan pohjan luottamuksellisuudelle, jota tarvitaan vaikuttamisessa.
- Vaikuttaminen on avointa, kun siihen liittyvä materiaali on kaikkien päättäjien, sidosryhmien, aktiivien ja työntekijöiden käytettävissä.

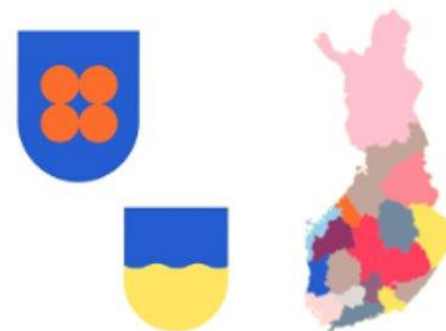
Vaikuttaminen on kestävyyslaji

- Pidä yllä suhteita kaikkiin poliittisiin ryhmiin.
- Viranhaltijoita ei pidä unohtaa!
- Ole kärsivällinen ja pitkäjänteinen. Poliittinen päätöksenteko on hidasta.
- Kuuntele ja keskustele – hyvä vaikuttaminen on sellaista, että molemmat osapuolet viisastuvat.
- Lobbaaminenkin on parhaimmillaan pitkälinen keskusteluprosessi, joka alkaa ennen varsinaista päätöksentekoa ja jatkuu myös tehtyjen päätösten jälkeen.

Vaikuttaminen hyvinvointialueilla ja paikallisesti

Mihin? Milloin?

Kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävät vuodesta 2023 alkaen

Kunnat mm.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Varhaiskasvatus
Esi- ja perusopetus
Lukio- ja ammatillinen koulutus
Vapaa sivistystyö
Kulttuuri-, liikunta ja nuorisopalvelut
Yhdyskuntatekniikka ja ympäristö
Maankäyttö, asuminen ja liikenne
Elinkeinot ja työllisyys, TE-palvelut 2024?
Kuntien yleinen toimiala

25

mrd. €

Hyvinvointialueet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Sosiaali- ja terveydenhuolto
Pelastustoimi
Oppilashuollon kuraattori- ja psykologipalvelut

25

mrd. €

Mihin vaikutetaan hyvinvointialueella?

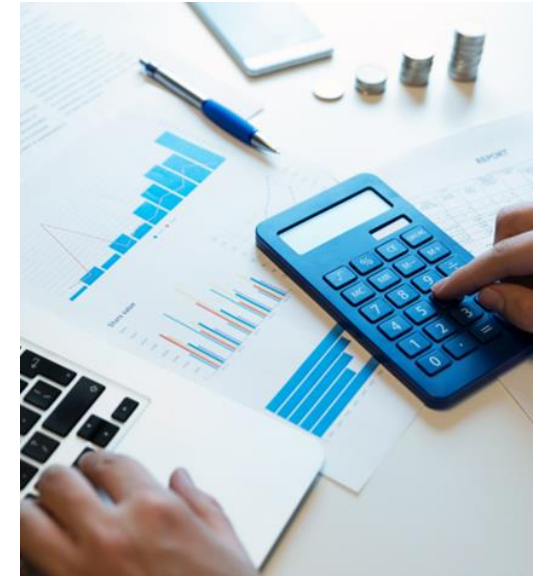
Hyvinvointialue-strategia

Pitkän aikavälin toiminta ja tavoitteet. Päätetään valtuustokausittain.

Palvelustrategia

Palveluiden sisällöllinen kehittäminen ja toteutus. Päätetään valtuustokausittain.

Talousarvio

Sen osana päätetään myös järjestöavustuksista. Päätetään valtuustossa vuosittain.

Hyvinvointikertomus

- Valtuustokausittaisen laajan hyvinvointikertomuksen rakenne voi olla esimerkiksi seuraava:
 - Tiivistelmä
 - Tausta, tarkoitus ja tavoitteet
 - Väestön hyvinvoinnin, terveydentilan ja palvelujen kuvaus
 - Yhteenveto vahvuuksista ja kehittämiskohteista
 - Hyvinvointisuunnitelmaosa: Johtopäätökset, tavoitteet ja suunnitelma toimenpiteistä
 - Liitteet

Alueellinen hyvinvointikertomus

- Alueellinen hyvinvointikertomus koostuu kahdesta osasta:
 - kertomusosa kuvaa hyvinvoinnin nykytilaa ja olemassa olevia toimia ja rakenteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi
 - suunnitelmaosa kuvaa hyvinvointialueen tavoitteita, suunniteltuja toimia ja yhteistyötä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Kysely: Vanhusneuvostojen, vammaisneuvostojen ja nuorisovaltuustojen kautta voi vaikuttaa hyvinvointialueella

Mihin seuraavista asioista sinä haluaisit päästä vaikuttamaan?
Valitse enintään kolme (3) sinulle tärkeää asiaa.

Tärkeimmät vaikuttamiskohteet: valintojen lukumäärä

Milloin?

- **Strategiat** päivitetään **valtuustokauden** alussa kunnissa ja hyvinvointialueella
- Kuntien ja hyvinvointialueiden **talousarviot** päätetään yleensä marras-joulukuussa valtuustoissa
- Hyvinvointialueiden ja kuntien **nettisivuja** kannattaa seurata tarkasti!
- **Kunta- ja aluevaaleihin** vaikuttaminen neljän vuoden välein
- **Valtuustokauden** alku on hyvä aika lähestyä uusia päättäjiä ja tehdä valitsemia teemoja tutuksi

Milloin?

Mahdollisimman aikaisin!

"Valta asuu valmistelussa!"

(myös fikset päättäjät tietävät tämän)

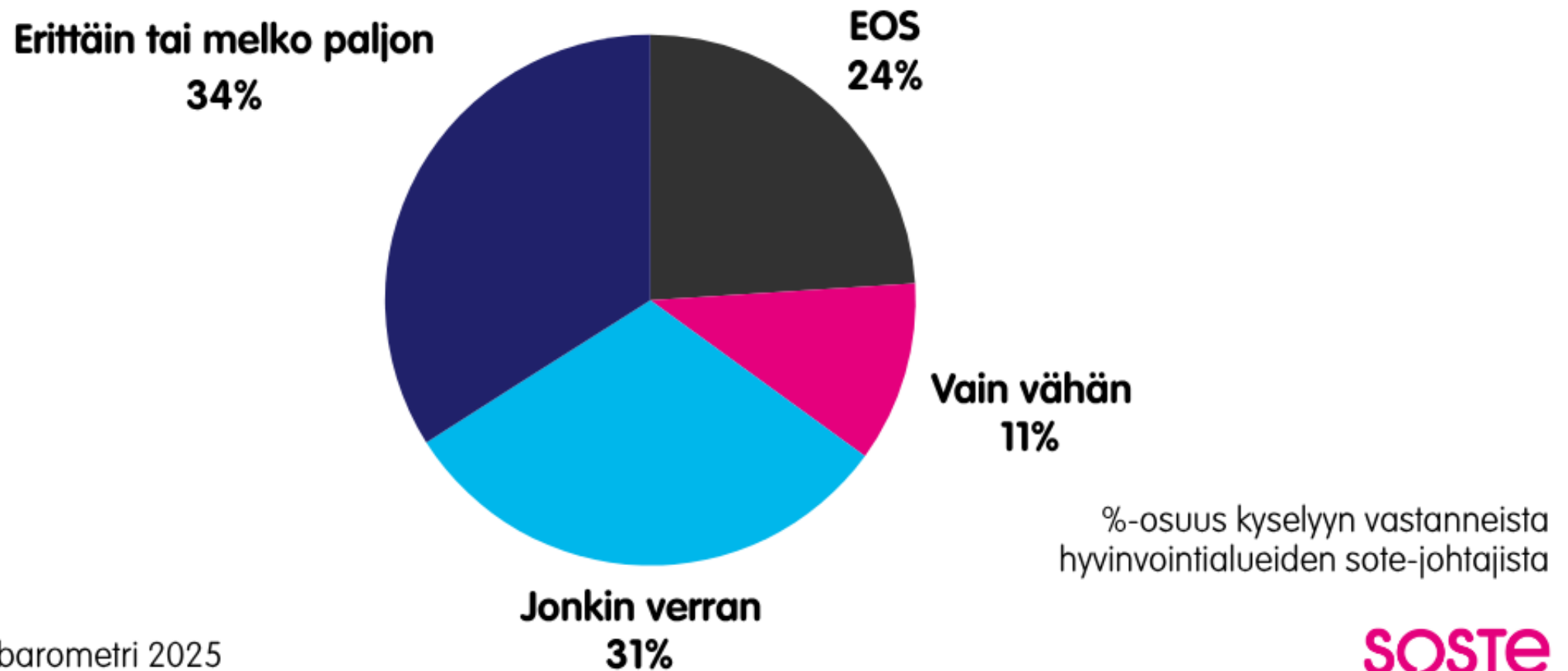
**Missä? Kuka? Kenen
kanssa?**

Hyvinvointialueiden ja kuntien päätöksenteko

- Jokaisella alueella on oma **hallintorakenne**, joka määrittää valtuuston hyväksymässä hallintosäännössä.
- **Mihin** päätöksentekoelimiin keskittyvät ne asiat joihin haluat vaikuttaa?
- Vaikuttamisessa kannattaa huomioida **kaikki puolueet, lautakuntien/valiokuntien** jäsenet sekä **viranhaltijat**.
- Tutustu oman alueesi vaikuttamiskanaviin; monilla alueilla panostetaan **osallistamiseen** erilaisin tavoin.

Kuinka paljon hyvinvointialueella hyödynnetään lakisääteisten toimielinten kautta järjestöjen asiantuntemusta?

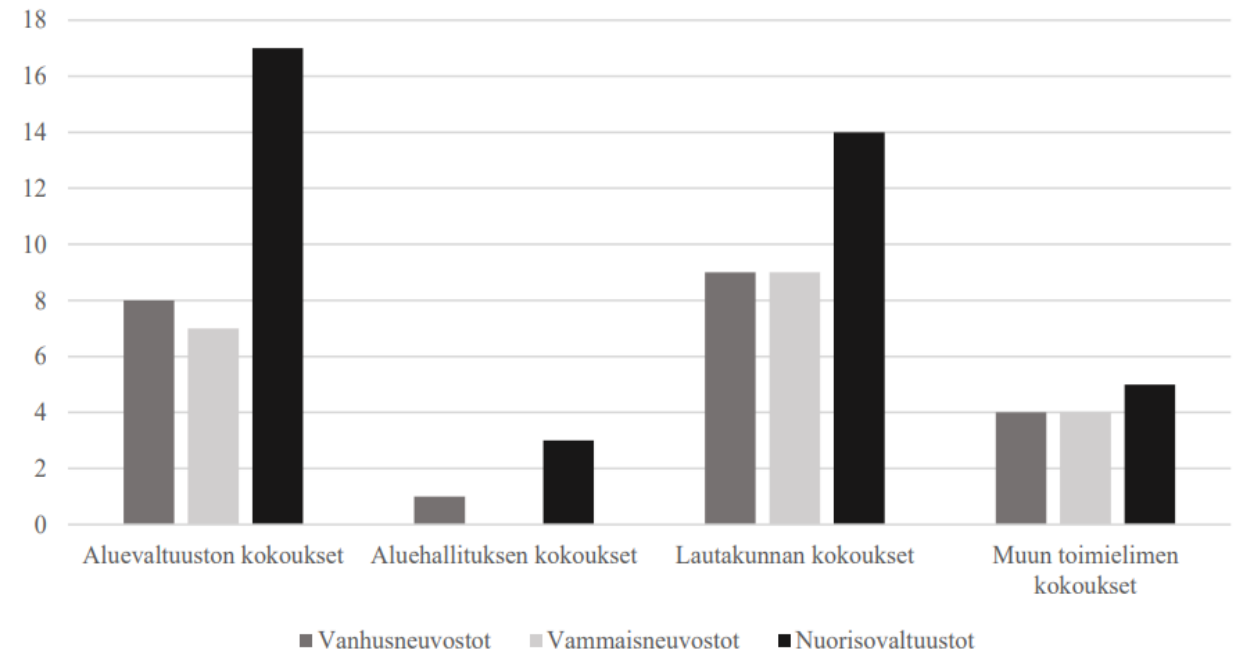
Vaikuttamistoimielinten vaikuttamismahdollisuudet

- [KAKS: Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimet kansalaisosallistumisen kanavana](#)
- Raporttiin on koottu perustietoa hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimistä, niiden organisoinnista ja asemasta ja erilaisista käytänteistä.
- [SOSTEn kysely: Kysely hyvinvointialueiden vanhusneuvostoilta, vammaisneuvostoilta ja nuorisovaltuustoille](#)

Vaikuttamistoimielinten osallisuus hyvinvointialueilla

- **Puhe- ja läsnäolo-oikeus on myönnetty 8 vanhusneuvostolle aluevaltuuston kokouksiin.** Tarkemmat tiedot tästä löytyy: <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/12/62-hyvinvointialueiden-vaikuttamistoimielimet-4122023.pdf> (sivu 16)

Kuvio 5: Vaikuttamistoimielinten läsnäolo- ja puheoikeudet aluevaltuuston, aluehallituksen, lautakunnan ja muiden toimielinten kokouksissa.

29§ Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) **valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;**
- 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
- 6) tukemalla asukkaiden sekä **järjestöjen** ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Mitkä ovat tehokkaimpia keinoja tukea osallisuutta hyvinvointialueilla?

67 % keskustelu- ja kuulemistilaisuudet

64 % kokemusasiantuntijat ja kehittämisasiakkaat

60 % asukaskyselyt ennen päätöksentekoa

%-osuus kyseisen vastausvaihtoehdon valinneista hyvinvointialueiden sote-johtajista

Muista kysyä:

- Mitä tapahtuu seuraavaksi? Miten prosessi **jatkuu**?
- Miten osallistamisen kautta syntyviä näkemyksiä ja tietoa **hyödynnetään**?
- Mistä saan tietoa jatkosta ja mistä voin **seurata päätöksenteon etenemisestä** tämän asian kohdalla?

Hae kokemusasiantuntijaksi hyvinvointialueelle

Sinulle, joka haluat osallistua ja vaikuttaa

[Anna palautetta >](#)

[Anna äänesi >](#)

[Hae mukaan asiakasraatiin >](#)

[Järjestöavustukset >](#)

[Lähde mukaan järjestötoimintaan >](#)

[Tee aloite >](#)

[Vaikuta toimielimien kautta >](#)

[Vastaa kyselyihin >](#)

11.8.2025

JYVÄSKYLÄN ASUKASANEELI ANTOI
KAUPUNGINHALLITUKSELLE
EVÄSTYKSENSÄ STRATEGIATYÖHÖN -
KAUPUNGIN PAIVITETTY STRATEGIA
PÄÄTÖKSENTEKOON
LOPPUVUODESTA

**Miten vaikuttaa, jos
tavoiteltava asia ei
ole esillä?**

Miten vaikuttaa, jos tavoiteltu asia ei ole esillä?

- Yhdessä olemme vahvempia ja saamme paremmin äänen kuuluviin, kerää siis porukka kasaan hyvän asian puolesta. 😊 Pyydä mukaan myös muita (esim. järjestöjä), jos se sopii asian luonteeseen.
- Ole proaktiivinen: Neuvosto voi aina lausua asiasta, vaikka siltä ei olisi pyydetty lausuntoa.
- Nosta asia esiin sosiaalisen median kanavissa tai/ja paikallislehdissä mielipidekirjoituksella/tiedotteella.
- Lähesty suoraan päättäjiä ja viranhaltijoita. Voit esimerkiksi järjestää tapahtuman tai lähestyä päättäjiä sosiaalisessa mediassa!
- Hyödynnä erilaisia suosituksia: [Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimet - roolit ja yhteistyö](#)

Tee aloite!

30 § Aloiteoikeus

- Hyvinvointialueen jäsenellä on oikeus tehdä aloitteita hyvinvointialueen toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.
- Aloitteessa on oltava kunkin aloitteen tekijän osalta perusteet, joista käy ilmi hyvinvointialueen jäsenyys. Aloitetta käsiteltäessä hyvinvointialueen on varattava aloitteen tekijöiden edustajille tilaisuus tulla kuulluiksi.
- **Palvelun käyttäjällä on lisäksi oikeus tehdä aloitteita kyseistä hyvinvointialueen palvelua koskevassa asiassa.**
- Aluevaltuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet.

Aloitteesta tulee käydä ilmi:

- mitä asia koskee
- aloitteen tekijän nimi
- kotikunta ja yhteystiedot
- Yleensä aloitteet lähetetään sähköpostilla tai postitse hyvinvointialueen tai kunnan kirjaamoon. Näiden yhteystiedot löytyvät kuntien ja hyvinvointialueiden nettisivuilta.

Vinkkejä aloitteen tekemiseen

- Kuntalaisaloitteeseen löytyy hyviä vinkkejä [Kuntalaisaloite.fi-verkkopalvelusta](https://www.kuntalaisaloite.fi/verkkopalvelusta).
- Sivuilla voi tehdä palvelussa mukana oleville kunnille kuntalaisaloitteita sekä kannattaa ja seurata muiden tekemiä aloitteita. Jos oma kunta ei ole palvelussa mukana, sivuilta voi ottaa mallia aloitteiden tekemiseen. <https://www.kuntalaisaloite.fi/fi>
- Hyvinvointialueella on myös vastaava palvelu (vielä pilotointi vaiheessa) <https://hyvinvointialuealoite.fi/>

➡ Kun olet jättänyt aloitteen, ole yhteydessä viranhaltijoihin tai päättäjiin ja varmista, että aloite on saapunut perille ja samalla voit tiedustella, miten prosessi etenee.

Yhteinen haaste

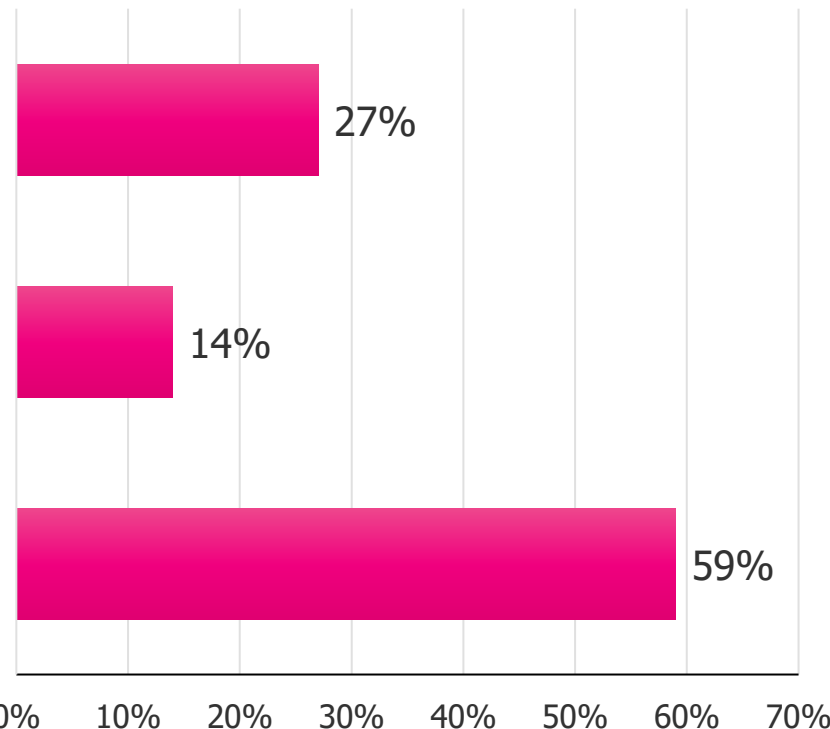
Vaikeimmin tavoitettavien ryhmien osallisuus sote-johtajien mukaan

- Monet paljon palveluja ja tukea tarvitsevat ihmiset jäävät muita helpommin esimerkiksi asukaskuulemisten ja palautteen keräämisen ulottumattomiin.
- Esimerkkeinä mainittiin maahanmuuttaja-taustaiset, mielenterveyskuntoutujat, päihteidenkäyttäjät ja yksin kotona asuvat vanhukset.
- 16 hyvinvointialueella on jo käytössä tai valmistelussa erityisiä keinoja tavoittaa vaikeimmin tavoitettavia ryhmiä.
- Keinoja avovastausten mukaan:
etsivä sosiaalityö erityisesti ikäihmisille, kehitteillä olevat digipalvelut, kuten digitaaliset palautekanavat; asukas- tai asiakasraadit,

päihde- ja mielenterveyspalvelujen kehittäminen esim. matalan kynnyksen paikat ja päivätoiminta, materiaaleja ja hakemuksia eri kielillä, ikäluokkien vapaaehtoiset terveystarkastukset ja päihdetilannekyselyt, kokemusasiantuntijat, liikkuvat palvelut

Onko hyvinvointialueella erityisiä keinoja lähestyä vaikeimmin tavoitettavia ryhmiä?

on jo käytössä

valmistellaan

ei ole

Yhteinen haaste

- “Juuri vaikeassa asemassa olevien tavoittamisessa järjestöillä olisi paljon annettavaa. Sen **tunnistaminen** ja **hyödyntäminen** olisi tärkeää”, muistuttaa SOSTEn erityisasiantuntija **Anita Hahl-Weckström**. Lue lisää: [Sosiaalibarometri 2025: Osallisuuden edistaminen hyvinvointialueilla toteutuu pääosin hyvin](#)
- Voisiko tätä edistää aloitteen kautta? Tai nostaa asian esiin kirjoittamalla lehteen? Hyviä käytäntöjä kannattaa myös nostaa esiin!

**Kysymyksiä,
kommentteja?**

Lisätietoja

- [SOSTEn uutinen: Järjestöbarometri 2024: Suomalaiset osallistuvat aktiivisesti vapaaehtoismintaan – nyt sitä uhkaavat järjestöjen valtionavustusten leikkaukset](#)
Järjestöbarometrissä on erillinen osio **”Vapaaehtoisminta sosiaali- ja terveysjärjestöissä”**. Tämän löydätte Järjestöbarometri 2024 tutkimuksesta s. 148 alkaen: [Järjestöbarometri 2024](#)
- **Kansalaisareena** tuottaa tutkimuksia ja selvityksiä vapaaehtoistyöstä: [Tutkimukset ja selvitykset](#)
 - Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen Taloustutkimuksella teettämä tutkimus suomalaisten osallistumisesta vapaaehtoismintaan on tehty viimeksi vuonna 2024.
 - Vapaaehtoistyön arvo Suomessa selitys on tehty vuonna 2023.

Lisätietoja

- **SOSTEn pääekonomisti** laski, kuinka paljon edullisempaa sote-järjestöjen palvelutarjonta on verrattuna julkisen sektorin palvelutuotantoon. Laskelmassa huomioitiin järjestöjen tarjoamat yksilöllisen tuen ja neuvonnan, ryhmätoiminnan sekä koulutustoiminnan palvelut. Arviossa sovellettiin varovaisuusperiaatetta. Lisätietoja: [Sote-järjestöjen palveluiden kustannukset julkisella sektorilla](#)
- **Omaishoitajaliitto** on tuottanut myös tietoa vaihtoehtoiskustannuksista: [Omaishoitajaliitto](#)

soste

Miia Nahkuri